

Реалізація експериментального визначення фактичного рівня готовності до дослідницької діяльності студентів у процесі вхідного діагностування

¹ Лаун Сергій Юрійович, аспірант кафедри педагогіки, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди м. Переяслав-Хмельницький, Україна

Анотація: У статті аналізуються питання про підвищення рівня готовності до дослідницької діяльності, розкриваються завдання і послідовність констатувального експерименту, який передбачав визначення стану готовності студентів до науково-дослідної діяльності до формувального експерименту. Таким чином, було встановлено, що процес підготовки майбутніх учителів технологій до дослідницької діяльності перебуває на відповідно низькому рівні, що вимагало формувального експерименту з метою вдосконалення процесу підготовки студентів факультету технологій до дослідницької діяльності. У процесі експериментального дослідження було визначено рівень спрямованості на успіх у науково-дослідній діяльності і ціннісного ставлення у студентів до дослідницької роботи (мотиваційний компонент), рівень формування теоретичних знань студентів факультету технологій про науково-дослідну діяльність (когнітивний компонент) і рівень розвитку практичних умінь і навичок при виконанні творчих завдань і дослідницьких робіт (результативний компонент).

Ключові слова: рівень, готовність, дослідницька діяльність, діагностика, експеримент.

Процес формування готовності студентів факультету технологій до дослідницької діяльності потребує науково-дослідного аналізу цього процесу з використанням такого методу як педагогічний експеримент. Отже, варто підкреслити, що рівень достовірності основних результатів і висновків наукового дослідження значно підвищується, якщо вони базуються на експериментальних даних [4, с. 101].

Констатувальний експеримент передбачав певну мету і завдання. Таким чином, метою констатувального експерименту було визначення існуючого рівня готовності студентів технологічних факультетів до науково-дослідної діяльності на основі визначених компонентів і критеріїв готовності. Завдання констатувального експерименту сформульовані згідно компонентів і показників структури готовності до дослідницької діяльності у такому порядку:

1. Визначення рівня задоволення потреб у науково-дослідній діяльності, самооцінки профе-

сійно-педагогічної мотивації і рівня спрямованості на успіх;

2. Визначення рівня знань теорії науково-дослідної діяльності і наукової організації дослідницької роботи;

3. Визначення рівня саморозвитку, творчого потенціалу і організаційно-комунікативних умінь у науково-дослідній діяльності (рис. 1.1).

Таким чином, для вирішення поставлених завдань констатувального експерименту було проведено вхідне діагностування з використанням відповідних методик, діагностик, тестів (рис. 1.1). У дослідженні взяли участь 163 студенти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ), Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка (м. Чернігів), Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди (м. Переяслав-Хмельницький). Згідно представлені вище схеми методів констатувального експерименту у експериментальній роботі використано 8

методик, тестів, діагностик. Мотиваційний компонент пов'язаний з мотиваційно-ціннісним ставленням студентів до науково-дослідної діяль-

ності, що супроводжується задоволенням мотиваційних потреб у дослідницькій сфері.

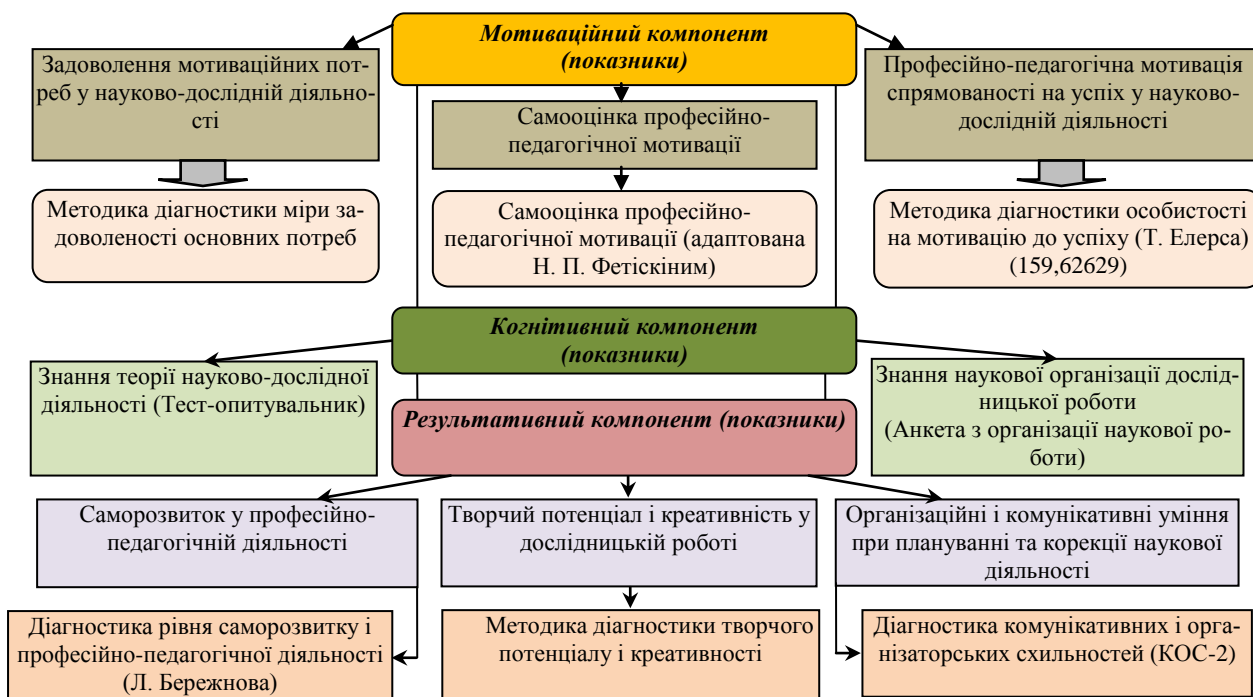

Рис. 1.1. Схема методик констатувального експерименту

Для формування високого рівня готовності студентів до науково-дослідної діяльності важливу роль відіграє самооцінка професійно-педагогічної мотивації.

Методика “Самооцінка професійно-педагогічної мотивації” (адаптована Н. Фетіскіним) [3, 93-95] дозволяє визначити на якому рівні мотиваційного розвитку знаходиться досліджуваний.

У результаті підрахунків отриманих даних процесу діагностування студентів факультетів технологій, стало відомо, що найбільша кіль-

кість студентів (50 досліджуваних, 30,6% від загальної кількості) проявили високий рівень професійно педагогічної мотивації (тобто набрали 11 і більше балів) саме у категорії показової зацікавленості, що свідчить про те, що студенти ще не готові професійно вивчати основи педагогічної дослідницької діяльності. 45 студентів, що становить 27,7% від усієї кількості досліджуваних відстояли байдуже відношення і лише 15 студентів, що становить 9,2% проявили професійну потребу займатися педагогічною дослідницькою діяльністю (рис. 1.2).

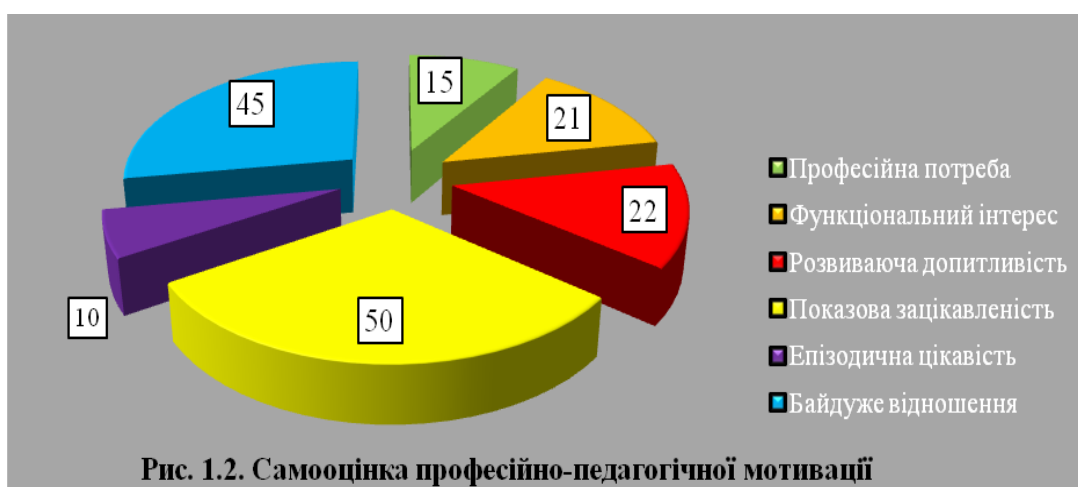

Рис. 1.2. Самооцінка професійно-педагогічної мотивації

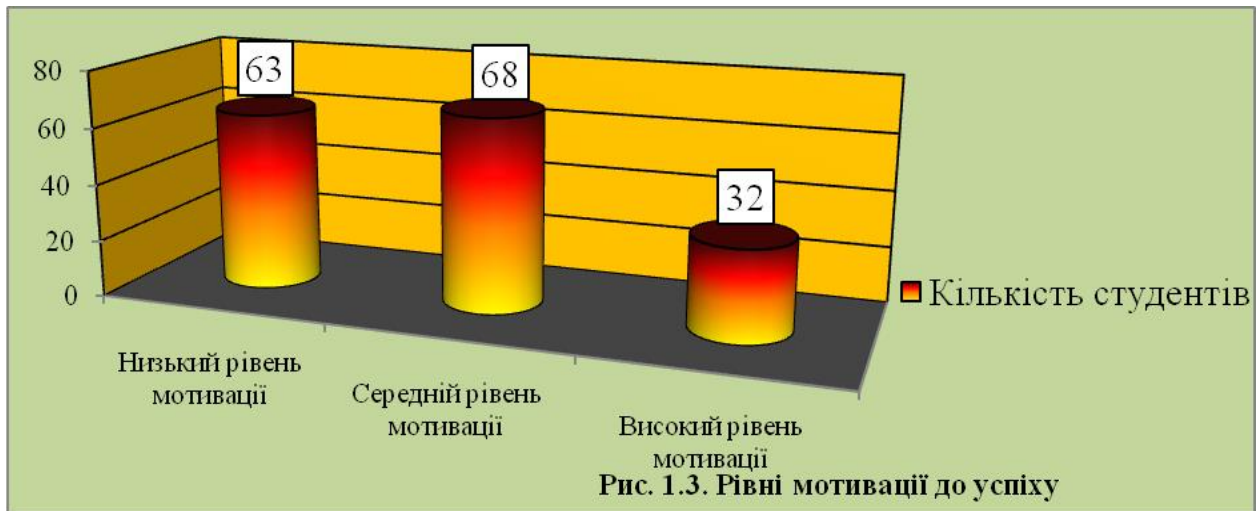
Для досягнення високих результатів у процесі формування готовності до дослідницької діяльності студенти повинні бути спрямовані на ус-

піх. Мотивація до успіху виражається в потребі долати перешкоди і досягати високих показників у дослідницькій діяльності, а також самовдоско-

налюватися, змагатися з іншими і випереджати їх, реалізовувати свої таланти і тим самим підвищувати самооцінку і самоповагу.

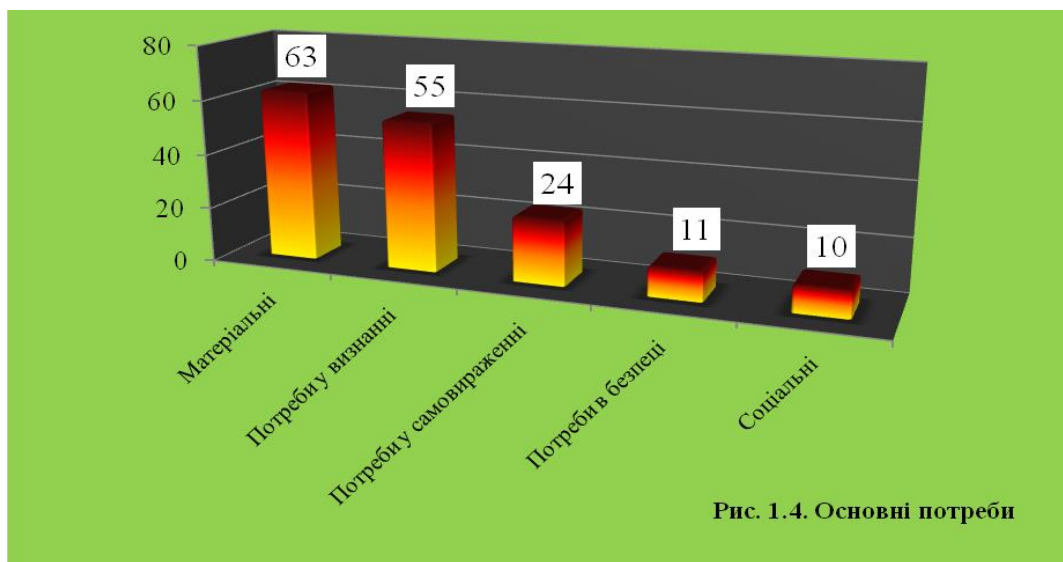
Таким чином, для визначення рівня мотивації до успіху студентів у науково-дослідній діяльності було використано “Методику діагностики особистості на мотивацію до успіху” (Т. Елерса) [1, 626-629]. У результаті діагностування студентів за списком запитань даної методики було підраховано набрані бали кожного студента і за

шкалою балів встановлено рівні мотивації до успіху. Отже, стало відомо, що 63 студенти мають низький рівень мотивації до успіху, що становить 38,7% від загальної кількості опитуваних. І лише 32 студенти проявили високий рівень мотивації до успіху, що свідчить про негативний результат і необхідність підвищення рівня мотивації до успіху у процесі формуального експерименту. Отримані дані для кращого сприйняття представлені на рис. 1.3.

Відомо, що мотиваційний компонент структури готовності до дослідницької діяльності пов'язаний з мотиваційно-ціннісним ставленням студентів до науково-дослідної діяльності, що супроводжується задоволенням мотиваційних потреб у дослідницькій сфері. “Методика діагностики міри задоволеності основних потреб” [1, 624-626] дає можливість визначити рівень задоволення відповідних потреб та побудувати графік міри задоволеності потреб. Для цього досліджуваним необхідно прорангувати 15 тверджень, які студенти повинні оцінити, попарно порівнюючи їх між собою.

Опрацюванням отриманих показало, що для більшості студентів найважливішими являються матеріальні потреби (63 студенти), що становить 38,7% від загальної кількості досліджуваних. Також близько третьої частини всіх студентів віддали перевагу потребі у визнанні. І лише 10 студентів відзначили для себе на першому місці соціальні потреби, що являється досить негативним показником, адже всі інші прагнуть до матеріальних статків і визнання. З метою розподілення 5 основних потреб по ієрархії відповідно до виборів студентів представимо дані схематично (рис. 1.4).

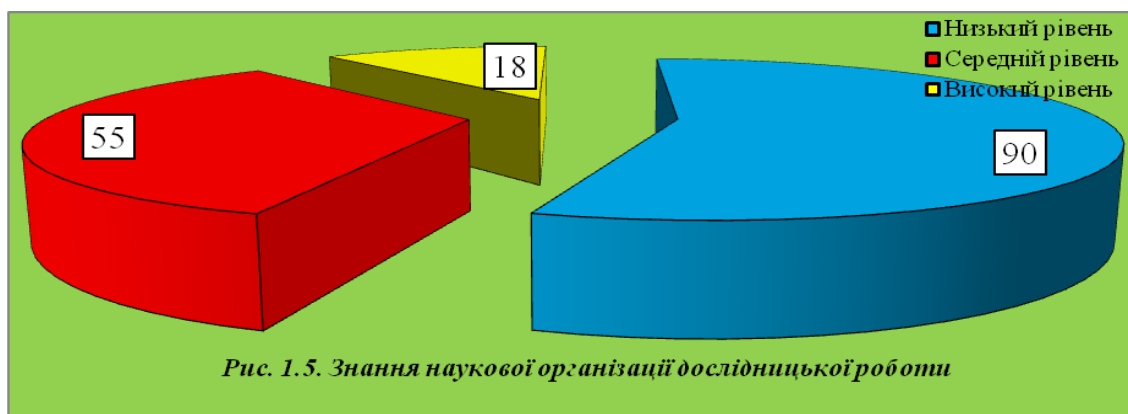

Когнітивний компонент структури готовності до дослідницької діяльності включає два показники: знання теорії науково-дослідної діяльності і знання наукової організації дослідницької діяльності. Для визначення відповідного рівня підготовленості по даним показникам для студентів було розроблено тести-опитувальники: “Знання теорії науково-дослідної діяльності” і “Знання наукової організації дослідницької роботи”.

Отже, у результаті експериментального впровадження даного тесту на визначення рівня знань наукової організації дослідницької роботи було виявлено, що переважна більшість студентів дали правильні відповіді на перші сім запи-

тань, що відповідають лише низькому рівню і лише третина досліджуваних набрала середню кількість балів. Високий рівень знань проявила незначна кількість студентів. Що свідчить про необхідність підвищення рівня знань з наукової організації дослідницької роботи.

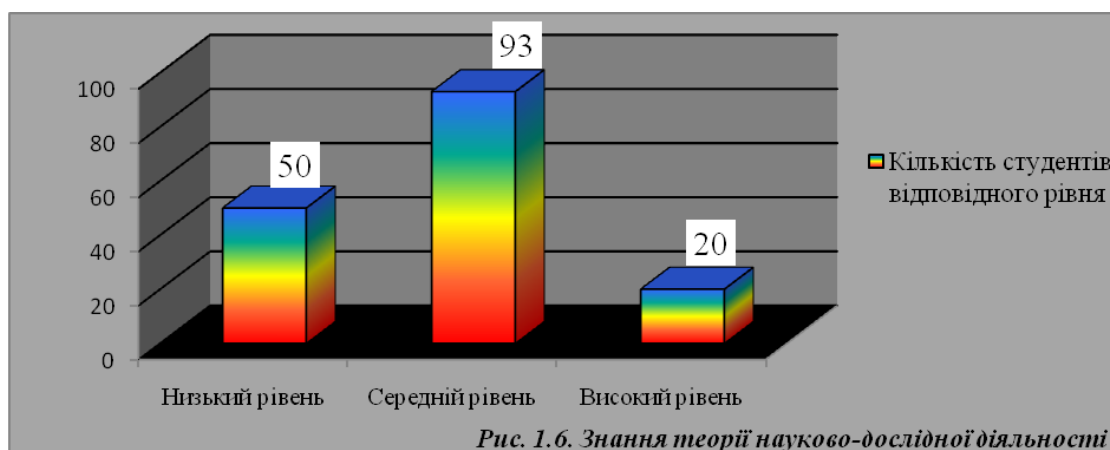
Представлені результати свідчать про те, що більша половина студентів мають низький рівень знань наукової організації дослідницької роботи (55,2%), третя частина досліджуваних проявили середній рівень (33,4%) і лише 18 студентів (11%) набрали кількість балів, що відповідає високому рівню знань. Для порівняння результуючі дані представлено на рис. 1.5.

Для визначення рівня знань теорії науково-дослідної діяльності на етапі констатувального експерименту було запропоновано тест-опитувальник з 20 запитань.

У результаті дослідження фактичного рівня знань теорії науково-дослідної діяльності на етапі констатувального експерименту було виявлено, що більшість студентів знають тлумачення

основних понять і послідовність етапів дослідницької роботи, проте, цих знань виявилось не достатньо, адже як засвідчили результати тестування високий рівень знань проявили лише 20 досліджуваних (12,3%), середній рівень теоретичних знань продемонстрували 93 студенти (57,1%) і близько третини (50) студентів перебувають на низькому рівні (30,6%) (рис. 1.6).

Рівень готовності до науково-дослідної діяльності перш за все залежить від наявності схильностей і умінь особистості студента-дослідника.

Таким чином, основним показником результативного компоненту структури готовності до дослідницької діяльності являються організаційні і

комунікативні уміння при плануванні та корекції наукової діяльності, для визначення яких використовуємо методику “Діагностика комунікативних і організаторських схильностей (КОС-2)” [3, 224-226]. Отримані дані експериментального дослідження представлені на рис. 1.7.

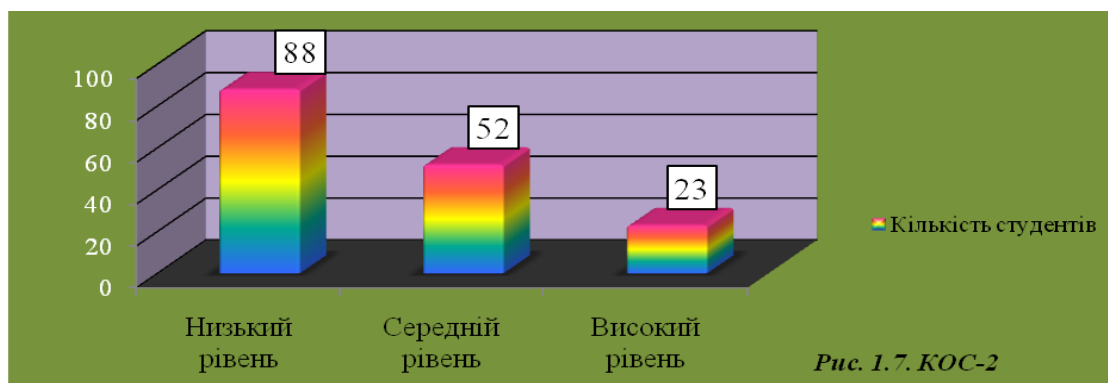

Рис. 1.7. КОС-2

Результатом сформованості готовності до дослідницької роботи являється і такий наступний показник результативного компоненту структури готовності до дослідницької діяльності як саморозвиток і професійно-педагогічна діяльність.

Відомо, що саморозвиток характеризується прагненням розвиватися і наявністю якостей особистості, які сприяють саморозвитку і реалізації себе в професійній діяльності. Тому, для визначення рівня сформованості даних показни-

ків підбрано методуку “Діагностика рівня саморозвитку і професійно-педагогічної діяльності (Л. Бережнова)” [3, 355-357].

Студенти, які набрали від 18 до 29 балів включно проявили низький рівень (56%), від 30 до 44 балів включно – середній рівень (37%) і досить незначна кількість студентів отримали від 45 до 54 балів, продемонструвавши високий рівень прагнення до саморозвитку (7%) (рис. 1.8).

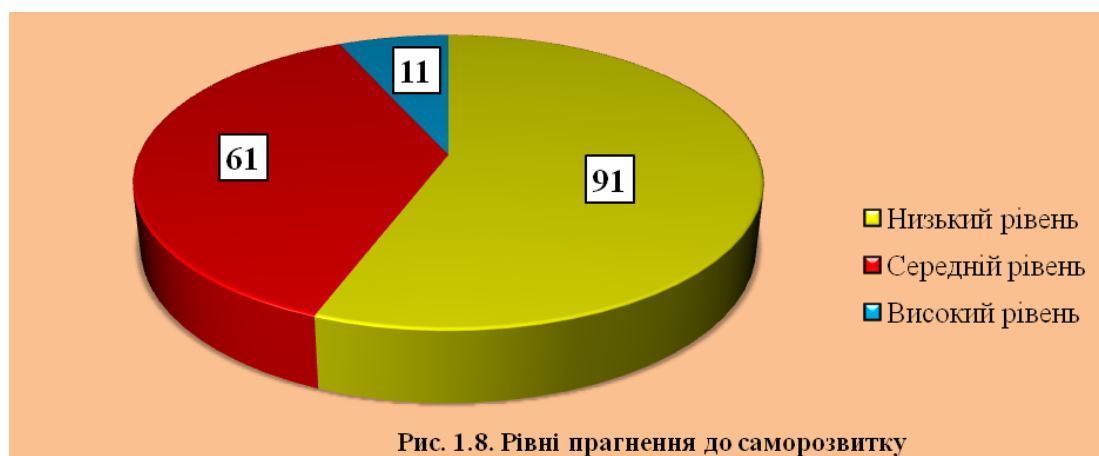

Рис. 1.8. Рівні прагнення до саморозвитку

Результати визначення власної самооцінки своїх якостей досліджуваних представлені графічно (див. рис. 1.9).

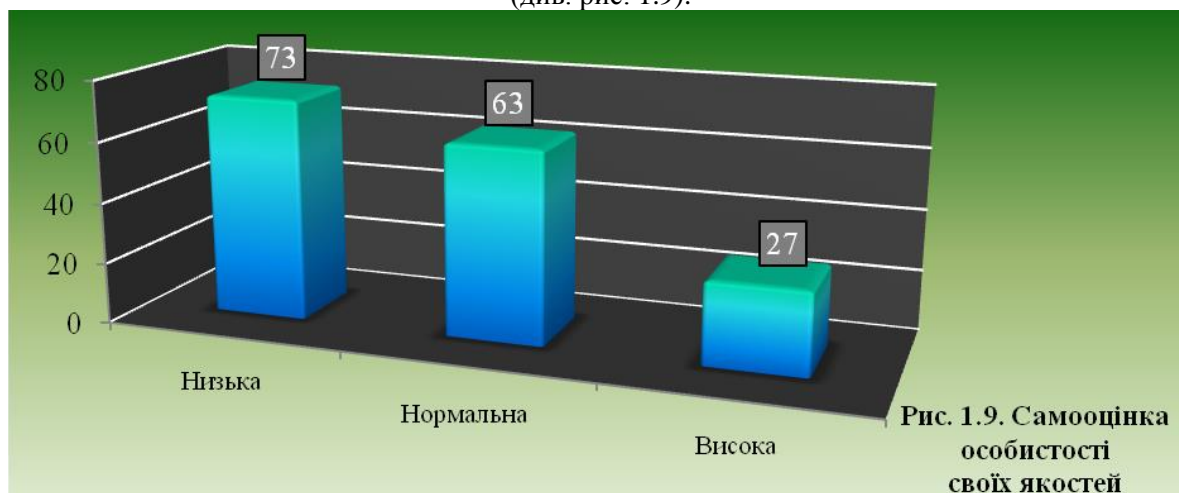
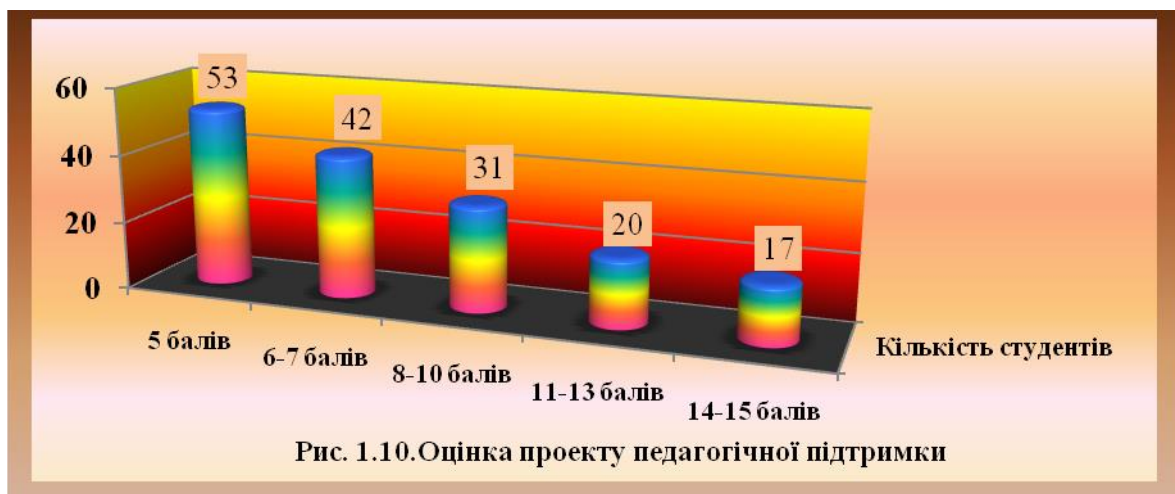

Рис. 1.9. Самооцінка особистості своїх якостей

За результатами діагностування і підрахунків було визначено, що третина всіх студентів, що брали участь у експерименті набрали 5 балів і таким чином, проявили оцінку проекту педагогічної підтримки, як не вартого уваги у плані самореалізації (33%), отримавши 6-7 балів студенти визнали оцінку педагогічної підтримки як не перспективного для самореалізації (26%), 19% досліджуваних визнали оцінку проекту педагогі-

чної підтримки як перспективного для самореалізації, 12% - як необхідного і достатнього для самореалізації, 10% - як можливості професійної самореалізації.

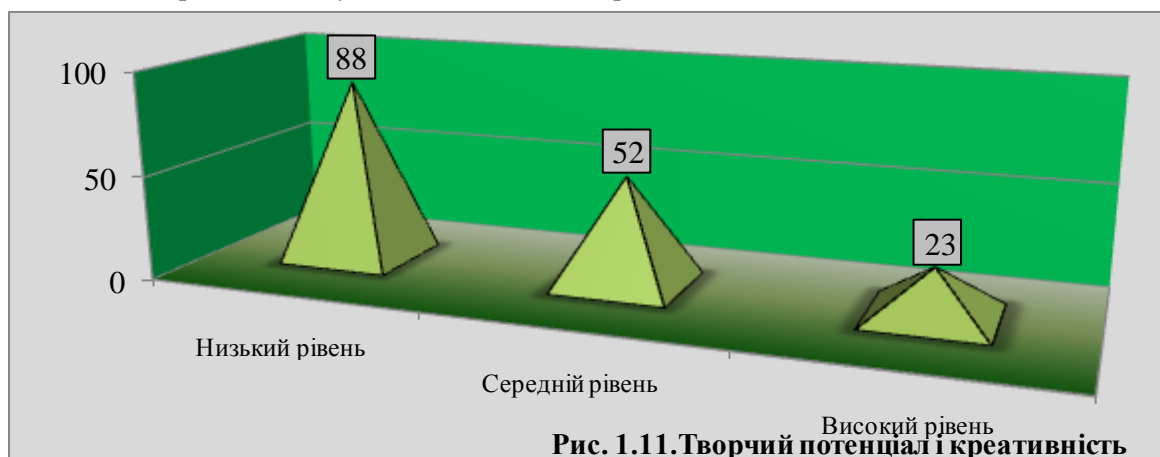
Для кращого сприйняття даних по оцінці проекту педагогічної підтримки як можливості професійної самореалізації представлено діаграму (див. рис. 1.10).

У процесі підготовки студентів факультету технологій до дослідницької діяльності неодмінно повинні сформуватися такі показники як творчий потенціал, активність, ініціативність та креативність. Саме ці якості являються свідченням результативного процесу формування готовності до дослідницької роботи. Тому, для визначення

рівня їх сформованості було запропоновано "Методику діагностики творчого потенціалу і креативності" [2, 57-60].

Результуючі дані діагностування творчого потенціалу і креативності студентів факультету технологій відображено схематично (див. рис. 1.11).

Підсумовуючи результати констатувального експерименту, варто зазначити, що переважна більшість студентів, що прийняли участь у дослідженні продемонстрували низький рівень готовності до дослідницької діяльності по всім показ-

никами компонентів структури готовності до дослідницької діяльності.

Отже, необхідно розвивати, формувати і підвищувати рівні розвитку показників готовності до дослідницької діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие / Д.Я. Райгородский. – Самара : Издательский Дом «Бахрах-М», 2008. – 672 с.
2. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога: Учеб. пособие: В 2 кн. – 2-е изд., перераб. и доп. / Е.И. Рогов. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛА-«Бахрах-М», 2008. – 672 с.

- ДОС, 1999. – Кн. 2: Работа психолога со взрослыми. Коррекционные приемы и упражнения. – 480 с.
3. Фетискин Н.П. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп / Фетискин Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г.М. – М., Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 490 с.
4. Шейко В.М., Кушнаренко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В.М. Шейко, Н.М. Кушнаренко. – 6-те вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2008. – 310 с.

Laun S.U. Implementation of the experimental determination of the actual readiness of research activities of students in the process of diagnosing the input

Abstract: This article analyses the issue of increasing the level of preparedness for the research activity, disclosed the sequence of tasks and ascertain experiment that involved the definition of a condition of readiness of students to research activities in the mold of the experiment. Thus, it was found that the process of preparing future teachers to technology research activities is in accordance with the low level, which required the forming experiment to improve the training of students of the Faculty of technology to research activities. In the pilot study was determined the level of focus on success in research activities and value attitude in students to research (motivational component), the level of theoretical knowledge of students of the Faculty of technology of the research activity (cognitive component) and the level of development of practical skills in the performance of creative tasks and research work (effective component).

Keywords: level, readiness, research activities, diagnostics, experiment.

Лаун С.Ю. Осуществление экспериментального определения фактического уровня готовности к научно-исследовательской деятельности студентов в процессе начального диагностирования

Аннотация: Эта статья анализирует вопрос повышения уровня готовности к исследовательской деятельности, раскрыта последовательность эксперимента, который определит состояния готовности студентов к научно-исследовательской деятельности. Таким образом было установлено, что процесс подготовки будущих учителей технологии к исследовательской деятельности является на низком уровне, что требует формирующего эксперимента для улучшения подготовки студентов факультета технологии к исследовательской деятельности. В экспериментальном исследовании был определен уровень стремления к успеху в научно-исследовательской деятельности и значение отношение студентов к исследованиям (мотивационный компонент), уровень теоретических знаний студентов факультета технологии исследовательской деятельности (когнитивный компонент) и уровень развития практических навыков в выполнении творческих задач и исследовательской работы (результативный компонент).

Ключевые слова: уровень, готовность, исследовательская деятельность, диагностика, эксперимент.